

що лідерству можна навчити. Стародавні автори ставили тут чіткі обмеження: можна лише тих, хто має від природи управлінські задатки, які й трансформуються у здібності та лідерські компетентності. Але, очевидно, навіть не всі потенційні управлінці можуть стати організаційними лідерами. «Всі» можуть і повинні бути лідерами власного життя, повністю розкривши свій потенціал, талант, яким їх нагородила природа.

Список літератури

1. Маршев В. И. История управленческий мысли: учебник / В. И. Маршев. – Москва: ИНФРА–М, 2011. – 731 с.
2. Нестуля О. О. Основи лідерства. Наукові концепції (від найдавніших часів до середини ХХ ст.): Навч. посіб. / О. О. Нестуля, С. І. Нестуля. – Полтава: ПУЕТ, 2016. – 277 с.
3. Пахарев А. Д. Мыслители о правителях: историко-политический аспект / А. Д. Пахарев. – Київ: Знання України, 2006. – 296 с.

*Бабаєв Володимир Миколайович,
Пазиніч Станіслав Миколайович
Україна м. Харків*

ВЧЕННЯ УЧИТЕЛЯ, ЯК ВЗІРЕЦЬ СУЧАСНОГО ЛІДЕРСТВА

Педагог у вищому навчальному закладі – це лідер, всебічно розвинута особистість, яка майстерно володіє масштабним спектром професійної діяльності. Звідси, він без особливої напруги, щиросердно допомагає студентам розкривати їх природний інтелектуальний потенціал і направляє його на конструктивну зміну людських відносин

у суспільстві на принципах гуманістичної кооперації й екологічного антропоцентризму.

Мабуть найяскравішим прикладом для нас, стосовно творчого відношення до професійної діяльності, а може навіть і еталоном для всіх часів і народів є Ісус Христос. Нагадаємо, що він, як Учитель, не маючи сучасних комп'ютерних технологій, новітніх соціологічних лабораторій, навіть власного житла, зміг окрилено і дієво проповідувати свої ідеї, знання, усвідомленні переконання і надзвичайне космологічне світорозуміння. А розпочинав він своє цілеспрямоване спілкування-вчення з маленької групи, яка нараховувала всього одинадцять вірних, але неосвічених послідовників. Він зміг їх захопити у «полон» свого ентузіазму, самовідданим натхненням у справі поширення власних знань. Проте, він одночасно забезпечував їм інтелектуальне, естетичне, моральнісне, духовне зростання, як екстраординарним особистостям. Ось саме в цій унікальній методологічній спрямованості яскраво проявляється потужна педагогічна майстерність Учителя-Педагога-Лідера.

Читаючи і перечитуючи десятки разів Вічну книгу неможливо не помітити того, як Ісус Христос прискіпливо звертав увагу, здавалося б, на елементарно прості та, безперечно, очевидні явища і події. Однак у цій безумовності він талановито виявляв неймовірні, суперечливі логіці й здоровому глузду речі. Ось саме такої, своєрідної технології та джерельної в прозорості довіри до своїх прихильників інколи не вистачає багатьом сучасним викладачам у вищій школі. І це притому, що вони мають у своєму арсеналі потужний інформаційний банк даних, але їм бракує натхненної педагогічної майстерності, щоб розвіяти багато сучасних соціальних міфів і скинути тягар

стереотипного, шаблонного мислення значної частини студентської молоді.

Ми часто помічали, як проблемні ситуації спочатку створюють у студентських аудиторіях враження несподіванки, парадоксальної здивованості. І дійсно, не має більшої насолоди в педагогічному спілкуванні зі студентами, як оті миті, коли студентство дивується науковим матеріалом під час лекції чи практичних занять. Часто спостерігаючи ці науково-психологічні дивування, ми дійшли висновку про те, що навчальний процес, якому бракує природного дивування студентів не може вважатись вдалим і результативним.

Надзвичайно варто зауважити, що для сучасних наук найбільш характерним є інтенсивний процес їх логізації, кібернетизації, формалізації. І хоч нинішні студенти володіють потужним арсеналом сучасної техніки, проте їм конче не достає знань в галузі еротетичної логіка. Тож, без оволодіння повною мірою сучасним еротетичним мистецтвом досить складно успішно працювати в галузі наукових досліджень і навчальному процесі. Але ще більші ускладнення виникають тоді, коли викладач намагається без еротетичного інструментарію впроваджувати в навчальне життя, так звані, новітні технології викладання гуманітарних дисциплін. Тут слід особливо наголосити ще й на те, що еротетична культура педагога дієво сприяє емпатичному вислуховуванню студента, як унікальну особистість і водночас змістовно та зацікавлено відповідати на його запитання по суті конкретної ситуації. Саме в цьому контексті маємо нагоду попутно нагадати, про те, що не освоївши досконало еротетичну культуру педагогічного спілкування, неможливо успішно спілкуватися з різноманітними інформаційними системами. Адже в

більшості випадків останні побудовані на інтеррогативній основі і звісно потребують відповідної культури спілкування з цими складними системами.

Нам здається, що кожний педагог, на рівні категоричного імперативу, зобов'язаний володіти цим чудодійним мистецтвом. Мистецтвом, яке Уїнстон Черчилль, Прем'єр-міністр Великобританії, Лауреат Нобелівської премії в галузі літератури назвав самим дорогоцінним із усіх дарованих людині талантів. А ще він постійно наголошував на те, що ніхто не має такого потужного впливу на свій народ, як це випало на долю педагога. Звідси заслужено випливає честь і водночас колосальна відповідальність, яка покладається, на цю Богом дану, людину в цьому світі.

Незважаючи на те, що вченого-педагога і студента, частіш за все, розділяє велика дистанція простору-часу, проте вони, як це мудро робив Ісус Христос, обоє зобов'язані слідувати одним і тим же шляхом пізнання - вивчення і зіставлення фактів в певні системи з подальшим аналізом їх конкретних соціальних наслідків. Саме така система педагогічного спілкування надає можливість студенту відчутти користь навчальної діяльності для власного життя, вона виробляє у нього необхідну звичку і силу волі до розумової праці на весь його життєвий вік. Шкода, але більшість студентів самостійно не в змозі опанувати корисність знань, які педагоги щедро засівають в їхні душі. Саме в таких випадках конче потрібний мудрий педагог-лідер, який піклується про засвоєння студентами тих ідей і знань, які в прийдешньому складуть систему поглядів особистості. Подібно тому, як свого часу робив великий Учитель, повівши за собою, праведним шляхом, своїх надійних учнів.

Поряд із красномовством не менш важливою особливістю в педагогічному спілкуванні є емпатія, тобто когнітивна поінформованість і розуміння емоцій та почуттів студента. У таких конкретних взаємовідносинах «педагог ↔ студент» ми маємо справу не з абстрактним об'єктом, а з реальною цілісною людиною, що має унікальний Я-простір. Учитель у таких ситуаціях проникав в глибинні потаємні шари душі своїх учнів і бачив їх загальнолюдські якості, виокремлюючи індивідуальні можливості кожного із них. Це сприяло, судячи із текстів Біблії, тому, що не частково, а весь потенціал кожного із його послідовників, всією сутністю особистості включався в процес дієвого навчання й виховання в душі величного вчення Учителя.

Згадаймо, як Ісуса Христос повсякчас щиросердно пробуджувався душами своїх учнів, підбадьорював їх, давав їм можливість чуттєво відчути свій екстраординарний потенціал, про який вони ніколи навіть і не здогадувалися, що він у них іманентно існує. А не здогадувалися вони, про власний, природно винятковий, дар тому, що він не був затребуваний ні суспільством, ні потребами особистісного розвитку.

Або ще згадаємо про те, як він філігранно і психологічно тонко вмів дати людям прочування своєї унікальності та феноменальної цінності в цьому безкінечному Богом даному світі. Інакше кажучи, він постійно і натхненно відкривав своїм учням очі на те, хто вони насправді є, які їхні достоїнства і чого вони вартують за умов власного цілеспрямованого бажання реалізуватися в цьому світі. Він неодноразово їм нагадував про те, що досягти всього того, що вклав в них Отець можливо лише

за однієї умови, якщо вони стануть на шлях безперервного творення Добра в естві прекрасного.

Гріх в цьому контексті не згадати, як Ісус Христос віщав про те, що учень не буває вище свого вчителя, але вдосконалившись, буде неодмінно всякий, як учитель його. Згідно нашому погляду, це найвища похвала, нагорода, гордість за педагогічну діяльність, коли учень у своїх знаннях та переконаннях стає на рівень свого вчителя, як колега. З цього приводу згадаймо вислів Сенеки, «Навчаючи ми вчимося». А це означає, що необхідно бути постійно у світі наукових і педагогічних досліджень, щоб студенти мали можливість посилатися на доробки свого педагога, промовляючи – це наш учитель!!! Отож, ні хвилини науково-педагогічного спокою, тому що сьогодні людські знання подвоюються приблизно один раз за дванадцять-п'ятнадцять місяців.

То чи дозволяє викладачу його власна совість входити до студентської аудиторії з інформаційним потенціалом 2-3-літньої давнини, не кажучи вже про поживтілі конспекти, якими він користується в своїх промовах. Звідси, справжній педагог-лідер по-життєво приречений вчитися до останнього професійного подиху. З цього приводу можемо констатувати, що цей Богом даний привілей є ніщо інше, як поважна нагорода долі. Найкращим прикладом, який яскраво показує місце педагога в просторі науково-педагогічної діяльності, може слугувати педагогічна життєдіяльність професора НТУ «ХПІ» Пономарьова Олександра Семеновича і Романовського Олександра Георгійовича. Вони, як до речі і ми, не можемо ніяк збагнути і втямити ту ситуацію, коли викладач (не Богом даний) читає, в повному розумінні цього слова, студентам ту чи ту навчальну дисципліну і при

цьому продуктивно не займається науково-педагогічними пошуками на передніх рубежах науки. Парадокс та й годі!

Ми усвідомлено розуміємо, що оптимальність виховної педагогічної системи чималою мірою зумовлюється комунікативними стосунками в просторі вищого навчального закладу. Тому в університеті налагодженні відповідні гуманістичні стосунків, які за останні роки набувають великого значення в справі позитивного самоствердження як студентів, так і всіх, без винятку, співробітників. Можна впевнено засвідчувати про те, що в Харківському національному університеті ім. О.М. Бекетова склалася одна з найкращих в місті соціально-просторова система для самореалізації особистості в художній і технічній творчості, в науково-дослідницькій роботі, лідерстві, фізичній культурі і спорті тощо.

Таким чином, ми назвали лише декілька складників цілісної, всебічно розвиненої особистості Педагога-Лідера, посилаючись в окремих випадках на безсмертне вчення Учителя. По мимо волі відображали тогочасні скромні інформаційні можливості та його великі досягнення в лідерській діяльності. Порівнювали наші багаті технічні можливості та відносно скромні здобутки в просторі формування і розвитку *HOMO SAPIENS I HOMO PULCHER*.

Таким чином, проаналізувавши деякі риси хисту великого Учителя і порівнявши їх з проблемами сучасного педагогічного спілкування, ми зрештою дійшли висновку, що в цій царині не можливо досягнути якогось абсолюту на всі часи і для всіх народів але життєве стремління справжніх педагогів-лідерів постійно спрямоване саме в цьому напрямку. І це тому, що творчі люди, якими являються педагоги, ніколи не будуть задоволені

стабільним станом суспільства (стан спокою), щоб бажання зробити його кращим не зникало в їхньому конструктивному мисленні. Цей винятково величний і в той же час повсякденний напрямок життєдіяльності унікальних за впливовістю людей планети, надихає всіх нас співвітчизників оптимізмом і вірою в щасливе майбуття нашої України.

*Семенова Алла Василівна
м. Одеса, Україна*

Одеський національний політехнічний університет
**ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦИФІЧНИХ
ПСИХОПЕДАГОГІЧНИХ МЕТОДИК У КОНТЕКСТІ
РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО
ЛІДЕРА**

Пошуки якостей, притаманних лідерам, тривають протягом багатьох століть. Питаннями про те, що відрізняє лідерів від пересічних людей, цікавилися філософи від Платона до Плутарха [5], тим самим стверджуючи, що витоки лідерства полягають в індивідуальних особливостях людини [3]. Сучасному лідеру необхідно бути справжнім майстром Слова з високим рівнем знань і вмінь у сфері культури і техніки мовлення. Основним, засадничим принципом шліфування красномовства є принцип мовленнєвої активності, адже формування риторичної культури неможливе поза процесом мовлення. Цей принцип вимагає застосування таких методик, у яких максимально реалізується мисленнєво-мовленнєва діяльність. *Едвард Стоунс* (1922–2005) – уперше увівши поняття «психопедагогіка», трактував його як